

PRODUCTION ENTERPRISES IN THE KASHKADARYA REGION IN THE 80S OF THE 20TH CENTURY AND THEIR CHARACTERISTICS

O. S. Jomurodov
Master's student
Oriental University
Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: Kashkadarya, Cotton, tons, Karshi, Karshi desert, Industrial enterprise, Tallimarjon, farm, GRES, Farmer, combine.

Received: 18.02.23

Accepted: 20.02.23

Published: 22.02.23

Abstract: In the beginning of the 80s of the 20th century, some positive changes took place in the social and economic sphere in Kashkadarya region. In particular, industrial enterprises were newly established, existing enterprises were reconstructed. On March 12, 1980, Tallimarjon district was established as a result of the selfless efforts of the desert workers. In 1984-1985, the politics of "cotton work" and "Uzbeks' work" intensified in Kashkadarya, and economic leaders, leading experts, freight forwarders, chief accountants, cashiers, department heads in many regions of the region Investigations have begun on the directors of the cotton factory and the employees of the cotton receiving points.

XX ASRNING 80-YILLARIDA QASHQADARYO VILOYATIDAGI ISHLAB CHIQRISH KORXONALARI VA ULARNING FAOLIYATIDAGI XUSUSIYATLAR

O. S. Jomurodov
Magistr talabasi
Oriental universiteti
Toshkent, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: Qashqadaryo, Paxta, tonna, Qarshi, Qarshi cho'li, Sanoat korxonasi, Tallimarjon, xo'jalik, GRES, Dehqon, kombinat.

Annotatsiya: Qashqadaryo viloyatida XX asrning 80-yillari boshida ijtimoiy va iqtisodiy sohada birqadar ijobiy o'zgarishlar yuz berdi. Xususan Sanoat korxonalari yangidan barpo etildi, mavjud korxonalar rekonstruksiya qilindi. Cho'l quvarlarning fidokorona mehnatlari samarasi ila 1980-yil 12-martda Qarshi cho'lini o'zlashtirilishi

munosabati bilan Tallimarjon tumani tashkil etildi. 1984-1985 yillarda Qashqadaryoda „paxta ishi“, „o‘zbeklar ishi“ siyosati avj olib ketib, viloyatning ko‘plab hududlaridagi xo‘jalik rahbarlar, yetakchi mutaxassislar, ekspeditorlar, bosh hisobchilar, kassirlar, bo‘lim mudirlari, paxta zavodi direktorlari, paxta qabul qilish punktlarining hodimlari ustidan tergov ishlari boshlanib ketdi.

ПРОИЗВОДСТВЕННЫЕ ПРЕДПРИЯТИЯ КАШКАДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ В 80-Х ГОДАХ 20 ВЕКА И ИХ ХАРАКТЕРИСТИКА

О. С. Жомуродов

магистрант

Oriental университет

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: Кашкадарья, Хлопок, тонн, Карши, Каршинская пустыня, Производственное предприятие, Таллимаржон, ферма, ГРЭС, Фермер, комбинат.

Аннотация: В начале 80-х годов 20 века в социально-экономической сфере Кашкадарьинской области произошли положительные изменения. В частности, были вновь созданы промышленные предприятия, реконструированы действующие предприятия. 12 марта 1980 года в результате самоотверженных усилий тружеников пустыни был образован Таллимарджонский район. В 1984-1985 годах в Кашкадарье активизировалась политика «хлопкового дела» и «узбекского труда», и во многих районах области начались хозяйственные руководители, ведущие специалисты, экспедиторы, главные бухгалтеры, кассиры, начальники отделов. директора хлопчатобумажной фабрики и работники хлопкоприемных пунктов.

KIRISH

Mustaqillikka erishgandan so‘ng O‘zbekistonning haqqoniy va xolisona tarixini yaratish masalasi ko‘ndalang turardi. Zero, Sobiq Ittifoq davrida yurtimiz tarixi biryoqlama yaratilgani, tarixiy haqiqatlardan yiroqligi tarixga nisbatan munosabatni o‘zgartirishni taqozo etdi. Birinchi Prezident I.A. Karimovning bir guruh tarixchi olimlar va ommaviy axborot xodimlari bilan uchrashuvidan so‘ng uning «Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q» nomli asari chop etildi. Bu asar tarix fani rivojida yangidan-yangi ilmiy yo‘nalishlar, tarixga munosabat masalasida yangi qarashlarning paydo bo‘lishiga asos bo‘ldi. I.A. Karimov o‘zbek xalqining tarixiy o‘tmishini, uning davlatchiligi tarixini o‘rganishda yagona ilmiy konsepsiyaning yo‘qligi xususida gapirib, tarixchi olimlarni bu

sohaga diqqat-e'tiborini yanada kuchaytirishga chaqirdi. Asarda ta'kidlanishicha, «o'zlikni anglash tarixni bilishdan boshlanadi. Isbot talab bo'lmagan ushbu haqiqat davlat siyosati darajasiga ko'tarilishi zarur». Tarixni yoritishda biryoqlamalikka, sub'ektiv fikrlarga yo'l qo'ymaslik zarur, «faqat bahs, munozara, tahlil mevasi bo'lgan xulosalargina bizga to'g'ri yo'l ko'rsatadi» O'zbekistonning birinchi prezidenti I.A. Karimovning "Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q" asari

"Hamma o'z tarixini ulug'laydi. Lekin bizning mamlakatimizdagidek boy tarix, bobolarimizdek buyuk allomalar hech qayerda yo'q. Bu merosni chuqur o'rganishimiz, xalqimizga, dunyoga yetkaza bilishimiz kerak".

ASOSIY QISM

Sovet davrida "turg'unlik davri" deb ataydigan yillarda butun O'zbekistonda bo'lgani singari Qashqadaryo viloyatida ham ishlab chiqarish va sanoati rivojiga e'tibor kuchayib, yangidan yangi sanoat korxonalari, fabrikalar, kombinatlar ishga tushirila boshlandi.

1979-80-yillarda Qashqadaryoda 12 ta yirik sanoat korxonasi ishga tushirildi. Shahrisabz paxta tozalash va konserva zavodlari, Qarshi yog' zavodi rekonstruksiya qilinib qayta ta'mirlandi. 200 ta texnik yangilik ishlab chiqarishga joriy qilindi, 62ta yangi mahsulot o'zlashtirildi. Xalqning moddiy farovonligini yaxshilashga 275 mln so'm sarflandi. Xalqning daromadlari 322 mln so'mga ko'paydi. 11 ming oila yangi uylarga ko'chib o'tdi. Qishloq joylarida 7500 kvartira gazlashtirildi. Qarshi aeroportida Leningrad, Orenburg, Dushanbe, Andijon, Urganch yo'nalishi bo'yicha yangi havo yo'llari ochildi. Qarshi va Shahrisabzda yangi aerovokzal va aeroport qurilishi boshlandi. Muborak gazdan oltingugurt ajratib olish zavodida gaz tozalash sexining ikkinchi navbati foydalanishga topshirildi. Shuningdek, respublikada eng yirik Sho'rtangaz majmuining birinchi navbati, Beshkent, Nishon paxta tozalash zavodlari va Koson yog' ekstraksiya zavodlari ishga tushirildi. Qashqadaryo qishloq xo'jaligida xizmat qiladigan traktorlar quvvati 1mln 55 ming ot kuchiga ega bo'ldi. Qashqadaryolik paxtakorlar 1979-80-yillarda davlatga 1mln 120 ming tonna paxta topshirishga muvaffaq bo'ldilar. Ushbu ko'rsatkich rejadagidan 87 ming tonna ko'p edi. Qarshi, Shahrisabz tumanlarining mehnatkashlari har 1 gektar yerdan o'rtacha 40,5 sentnerdan hosil olishga muvaffaq bo'ldilar. Kitob tumani paxtakorlari har bir gektardan 38 sentnerdan, Qamashi tumani paxtakorlari 37 sentnerdan, Yakkabog' tumani paxtakorlari 36 sentnerdan paxta hosili oldilar. Qashqadaryo bo'yicha birgina 1980-yilda davlatga 584 ming tonna paxta topshirildi. Bu rejadagidan 40 ming tonna ko'p edi. Davlatga qimmatbaho 100 ming tonna ingichka tolali paxta topshirishga muvaffaq bo'ldilar.

Shu bilan birga 1980-yildagi Qashqadaryodagi 11 ta xo'jalik, 368 ta paxtachilik brigadasi davlatga paxta tayyorlash rejasini uddalay olmadilar. Qashqadaryodagi 4 ta tuman, 22 ta xo'jalik har bir gektar yerdan 25 sentnerdan past hosil oldilar. Qashqadaryoda bog'dorchilik, mevachilik,

poliz ekinlari, uzumchilikni rivojlantirishga e'tibor qaratildi. 12 ta ixtisoslashgan meva sabzovotchilik sovxozlari tashkil etildi. 10 ta chorvachilik majmuasi ishga tushirildi. Koson, Qarshi, Dehqonobod, Chiroqchi tumanlarida o'rdakchilikka ixtisoslashgan majmua, Qamashi tumanida yiliga 12 ming tonna go'sht yetkazib beradigan yirik parrandachilik majmuasi qurilishi davom ettirildi.

1980-yil 12-martda Qarshi cho'lini o'zlashtirilishi munosabati bilan Tallimarjon tumani tashkil etildi. Uning markazi etib 1964-yilda barpo etilgan cho'lquvarlarning dastlabki qishlog'i, 1976-yil 26-martda shahar maqomiga ega bo'lgan Tallimarjon shahri tasdiqlandi.

1981-yilga kelib Qarshi cho'lida 176 ming gektar yangi yer o'zlashtirildi. Bu o'zlashtirilgan yangi yerlar hisobida 96 ta yangi xo'jaliklar tashkil etildi va xo'jalikning markaziy qo'rg'oni qad rostladi. Xo'jalik markazlariga yo'llar yotqizildi. Markaziy qo'rg'on bilan yangitdan qurilgan dala shiyponlari o'rtasidagi yo'llarning ko'p qismiga asfalt yotqizildi. Qolgan qismiga shag'al to'kib tekislandi.

Qashqadaryo viloyatining hamma tuman markazlariga, xo'jaliklariga avtomobil yo'llari va avtobuslar qatnovi yo'lga qo'yildi. Qishloqda ishlaydigan kishilarning yarmidan ortiqrog'i oliy va o'rta maxsus ma'lumotga ega edi. Qishloqlarda bu vaqtda 25 ming mexanizator mavjud bo'lib, bu ko'rsatkich 1965-yilga nisbatan 5 marta ko'pdir. 1982-yilda qashqadaryoliklar 590 ming tonna paxta yetishtirdilar. Bu 1940-yilga nisbatan 15 marta ko'p demakdir. Shundan 230 ming tonnasini cho'lquvarlar yetishtirdilar. Davlatga 200 ming tonna sabzavot, qovun-tarvuz sotdilar. Keyingi 10 yil ichida (1972-1982) ichida viloyat dehqonlari 5 mln 300 ming tonna paxta yetishtirib, davlatga sotdi.

Ma'lumki, 1981-yilga kelib, quvvati 1.5 mlrd. kub metr bo'lgan Tallimarjon suv ombori qurib ishga tushirildi. Qarshi cho'lida tashkil etilgan xo'jaliklarni va Tallimarjon, Nishon, Qarshi, Usmon Yusupov, Bahoriston, Koson, Muborak tumanlari aholisini ichimlik suvi bilan ta'minlash muammosini hal etishda katta qadam tashlandi.

Tallimarjon suv omborining atrofida geologik izlanishlar natijasida topilgan gaz konlari zaxiralarining ko'pligini hisobga olib, markaz hukumatining qarori bilan 1981-yilda Markaziy Osiyoda eng yirik hisoblangan Tallimarjon GRESi qurilishi boshlab yuborildi. Tallimarjon GRESining quvvati 3mln.200ming kv.t bo'lib, uning tarkibida har qaysisi 800 ming kv.t bo'lgan 4 ta energiya blok qurilishi ko'zda tutilgan edi. Tallimarjon GRESining loyiha quvvatining summasi 500 mln so'm edi. O'zbekiston hukumati quruvchilar oldiga xalq xo'jaligi uchun zarur bo'lgan ulkan inshootni bunyod etishni tezlashtirish vazifasini qo'ydi. Quruvchilar yashab ishlashlari uchun yangi shaharcha Nuriston qo'rg'onini qurishni jadallashtirish lozimligini ta'kidladi. O'zbekiston hukumatining qaroriga asosan 1982-yilning oktabrida „ТаллимаржонГРЕСстрой (Tallimarjon GRES qurilish boshqarmasi)“ tashkil etildi.

1982-yilda Qarshi Bosh kanalida qurilgan 7-nasos stansiyasida 7 ta agregat montaj qilindi. Sultontog‘– Amudaryo zax suvini oqizib yuborish yo‘li qurildi. Tallimarjon-Nishon suv quvuri qurilib, Tallimarjon va Nishon tumanlari aholisi ichimlik suvi bilan ta‘minlandi. Yiliga 400 ming kv.metr gipsoprokat buyumlari ishlab chiqaradigan zavod, Qarshi magistral kanalining boshlanish qismidan kapsulli nasos stansiyasi qurildi.

Qashqadaryolik dehqonlar 1983-yilda davlatga 621 ming tonna paxta topshirdilar. Qashqadaryoning faqatgina Tallimarjon tumani paxta tayyorlash rejasini bajara olmadi. 1983-yilda Qashqadaryoda paxtaning ingichka tolali navini yetishtirish ancha ko‘paydi. Davlatga ipak-paxta sotish rejasi oshirib ado etildi. Qashqadaryolik dehqonlar 1983-yilda 37.7 ming tonna go‘sht, 227.3 ming tonna sut, 120.4 mln dona tuxum yetkazib berdilar. 1983-yilda Qashqadaryoda 18.8 ming gektar yangi sug‘oriladigan yerlar foydalanish uchun qabul qilindi. 358.6 ming kv. metr uy-joy, 2274 ta yangi, shinam kvartira, yakka tartibda uy-joy qurildi. 29 mingdan ortiq odamning uy-joyi yaxshilandi .

1983-yilda Qarshida sut kombinati, Shahrisabzda mebel fabrikasi, Bahoristonda non zavodi qurilib foydalanishga topshirildi. Kitob va Shahrisabzda ip-gazlama kombinatining filiali qurilishi, Bahoristonda Qarshi to‘qimachilik fabrikasining filiali qurilishi, Qamashida parrandachilik majmuasining qurilishi, Tallimarjon suv omborining qurilishi davom ettirildi, 1940 km kollektor drenaj tarmog‘i, 847 km lotok betonlashtirildi. 780 km elektr uzatish liniyasi, 320 km beton yotqizildi.

1983-yilda Qashqadaryoda Davlat va kooperativ savdosining chakana tovar oboroti 828,9 mlnni tashkil etdi va 1983-yildagiga nisabatan taqqoslama narxlarda 68.3mln so‘m ko‘paydi.

1983-yilda Nishon tumani aholisiga savdo xizmati ko‘rsatish va umumiy ovqatlanishni tashkil qilish borasida ko‘pgina yutuqlar qo‘lga kiritildi.

1983-yil tuman matlubot jamiyatiga qarashli 37 ta magazin, 8 ta laryok, 5 ta avtolavka, 1 ta univermag, umumiy ovqatlanish sohasida 6 ta oshxona, 10 ta bufet, 8 ta gaz budka, 5 ta somsa sexi, 17 ta umumiy ovqatlanish muassasalari aholiga savdo xizmatlari ko‘rsatdi.

Nishon tuman matlubot jamiyati boshqaruvining umumiy ovqatlanish korxonalari 1983-yilning 8 oylik rejasini 330,0 so‘m o‘rniga, 356,0 so‘mga , ya‘ni 107,8 foizga bajardilar. ORS-5 ishchilar ta‘minotining umumiy ovqatlanish muassasalari 8 oylik rejasini 288 ming so‘m o‘rniga, 324,8ming so‘mga, ya‘ni 112,8 foizga bajardi. Shuning bilan birgalikda, Nishon tuman matlubot jamiyati va ORS-5 ishchilar ta‘minoti xodimlarning aholiga savdo va umumiy ovqatlanish sohasida ko‘rsatayotgan xizmati talablar darajasida emas edi.

Biroq Markaz hukumati tomonidan qo‘yilgan talab qanday bo‘lmasin rejani bajarish, „sotsialistik majburiyatni oshirib bajarish“ talablari Qashqadaryo dehqonlarini ham ishlab

chiqarish topshiriqlarini shoshma-shosharlik bilan, qo‘shib yozishlar bilan, aldash yo‘li bilan bajarish illatlarga muhtalo qildi.

Talablarni bajarish imkoniyati kam bo‘lgani uchun 1983-yilda Qashqadaryodagi 1 ta tuman, 19 ta xo‘jalik, 860 ta brigada davlatga paxta topshirish rejasini uddalay olmadi va davlatga rejadagidan 25 ming tonna kam paxta topshirildi.

1984-yil 2-fevralda Normo‘min Turopov O‘zbekiston KP Qashqadaryo viloyat qo‘mitasining birinchi kotibligiga saylandi. N. Turopov rahbarlik qilgan vaqtda qamoq jazolarini berish ishlari avj oldirildi.

1984-yilgi davlat rejalarinig ko‘pchiligi Qashqadaryo viloyati bo‘yicha bajarilmadi. 1984-yilda Qashqadaryo viloyatida Davlat va kooperativ savdosining chakana tovar oboroti 838,6 mln so‘mni tashkil etdi va 1983-yildagiga nisbatan 9.7 mln so‘mlikka ko‘paydi. Biroq tovar oboroti yillik rejasi bajarilmay qoldi. Qashqadaryoda inqiroziy holat yuz berdi. Davlatga bor-yo‘g‘i 338.1 ming tonna paxta topshirildi. Qashqadaryoda 1984-yilning 1-yanvarida bir million 600.8 ming bosh qo‘y-echkilar boqilgan bo‘lsa, 1985-yilning 1-yanvariga kelib bu raqam 1mln 497.7 ming boshni tashkil qildi xolos.

1984-1985 yillarda Qashqadaryoda „ paxta ishi“, „o‘zbeklar ishi“ siyosati avj olib ketib, viloyatning ko‘plab hududlaridagi xo‘jalik rahbarlar, yetakchi mutaxassislar, ekspeditorlar, bosh hisobchilar, kassirlar, bo‘lim mudirlari, paxta zavodi direktorlari, paxta qabul qilish punktlarining hodimlari ustidan tergov ishlari boshlanib ketdi. SSSR Prokuraturasi kollegiyasi ushbu ishlar bo‘yicha qabul qilingan qarorni ma‘qulladi. T. Osetrov va N. Rajabovdan asossiz ravishda jinoiy ishga jalb etilganlari, T. Gdlyan va N. Ivanov rahbarlik qilgan tergov guruxi jiddiy qonunbuzarlikka yo‘l qo‘ygani uchun uzr so‘rashdi...” O‘zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti Islom Karimov ta’kidlaganidek: “Biz “paxta ishi” deganda, uning mudxish oqibatlari haqida gapirganda, avvalo, ana shunday ming-minglab oddiy, begunox odamlarni, ularning boshiga tushgan fojealarni tushunamiz va sun‘iy ravishda o‘ylab topilgan bu kampaniyani xalqimizga, yurtimizga nisbatan olib borilgan ommaviy qatag‘onning bir ko‘rinishi, deb baholaymiz” 1984-yilda Qashqadaryodagi xo‘jaliklarda haqiqatda mavjud bo‘lmagan 94 ming qo‘y qo‘shib yozilgani ma‘lum bo‘ldi. 1985-yilning yanvarida 1984-yilning yanvariga nisbatan qoramol tuyoqlari soni 4 ming 400 taga, qo‘y-echkilar soni 39 mingga kamayib ketdi.

1985-yilda Qashqadaryoda yuzaga kelgan muhit ishchi va kolxozchilarning, rahbar xodimlarning o‘z vazifalarini samarali ado etishlariga imkon bermadi. Turli sabablar bilan ishdan qolishlar va sifatsiz mahsulot ishlab chiqaruvchilarga murosasizlik vaziyati vujudga keltirilmadi. Ish vaqtidan unumli foydalanilmadi. Kadrlar qo‘nimsizligi yuqori darajaga ko‘tarildi. Viloyat rahbariyatining iqtisodiy-ijtimoiy sohadagi faoliyati qoniqarli yo‘lga qo‘yilmadi. Ba’zi mehnatkashlar ter to‘kib ishlasa, boshqalar esa kun bo‘yi bekorchilikdan qo‘li

bo'shmay, ish haqini olib kelmoqda edi. Xo'jalik rahbarlari, joylardagi partiya tashkilotlari yetarlicha adolatli rahbarlik qila olmadi. Natijada davlat tomonidan belgilangan ishlab chiqarish rejalarini bajarish imkoniyati bo'lmadi.

1985-yilda Qashqadaryo sanoati talab darajasidan past ko'rsatkichlarda ishlab, 98 ta sanoat korxonasidan 14 tasi rejalarini bajara olmadi. 1985-yilda qashqadaryolik paxtakorlar davlatga 434,4 ming tonna xom-ashyo, shu jumladan, 106,3 ming tonna ipak paxta topshirdilar. Viloyat 1985-yilda davlatga paxta yetkazib berish rejasini bajara olmagan bo'lsada, 1984-yilga nisbatan 96,3 ming tonna paxtani ko'p topshirdi.

Shuningdek, Qashqadaryo mehnat ahli davlatga 159,1 ming tonna don, 7,0 ming tonna kartoshka, 136,0 ming tonna sabzovot ekinlari, 48,2 ming tonna poliz ekinlari, 38,4 ming tonna meva ekinlari, 53,6 ming tonna uzum topshirdi, 29,7 ming tonna go'sht, 51,8 tonna sut mahsulotlari, 72,5 mln, dona tuxum topshirildi. Davlat viloyat Agrosanoat sohasiga 287,5 mln so'm pul sarfladi. 1985-yilda kapital qurilishga 453 mln so'm sarflandi. 17,1 ming gektar yangi yer o'zlashtirildi. 16,2 ming gektar yerni sug'orish qayta ta'minlandi.

1985 –yildan Qarshi qurilish jamoasi hisobidan samarali ishlar amalga oshirildi. Rejadan ortiq 620 ming so'mlik qurilish-montaj ishlari bajarildi, 1 mlrd 525 mln kub metr suvga mo'ljallangan Tallimarjon suv ombori qurib tugallandi, shuningdek, 7-nasos stansiyasi qurilib ishga tushirildi. Rejada belgilangan 2400 bosh qoramolga mo'ljallangan molxona qurib foydalanishga topshirildi.

XULOSA

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, XX asr 80-yillari birinchi yarmida Qashqadaryo viloyati sanoat, ishlab chiqarish sohasida sezilarli o'zgarishlar sodir bo'ldi. Yangidan yangi sanoat korxonalari, fabrika, zavodlar, kombinatlar qurib ishga tushirildi. Bu esa Qashqadaryo viloyati sanoati va ishlab chiqarish rivojiga ijobiy hissa qo'shdi. Lekin Qashqadaryo viloyatida sodir bo'lgan bunday ijobiy o'zgarishlarga qaramasdan tan olish kerakki, viloyat sanoati va ishlab chiqarish sohalari bir tekisda rivojlanmadi. Butun O'zSSRda bo'lganidek, Qashqadaryo viloyatida ham "sotsialistik majburiyat"larni bajarish jarayonida ko'plab xato va kamchiliklarga yo'l qo'yildi. Bu esa keyinchalik viloyat sanoat, ishlab chiqarish sohasiga o'z ta'sirini o'tkazdi. 1984-1985 yillarda Qashqadaryoda „paxta ishi“, „o'zbeklar ishi“ siyosati avj olib ketib, viloyatning ko'plab hududlaridagi xo'jalik rahbarlar, yetakchi mutaxassislar, ekspeditorlar, bosh hisobchilar, kassirlar, bo'lim mudirlari, paxta zavodi direktorlari, paxta qabul qilish punktlarining hodimlari ustidan tergov ishlari boshlanib ketdi. Bu tergov jarayonlarida aybsiz oddiy mehnatkash aholini ham chetlab o'tmadi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Shavkat Mirziyoyev: mamlakatimizdagidek boy tarix, bobolarimizdek buyuk allomalar hech qayerda yo‘q. <https://xs.uz/uz/post/>
2. Karimov I. Ona yurtimiz baxtu iqboli va buyuk kelajagi yo‘lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. – Toshkent. “O‘zbekiston”, 2015. – B.25.
3. Karimov I.A. Yangicha fikrlash va ishlash-davr talabi. –Toshkent: O‘zbekiston, 1997. T. 5. – 384 b.
4. Karimov I.A. Biz kelajagimizni o‘z qo‘limiz bilan quramiz. –Toshkent: O‘zbekiston, 1999. T. 7. – 410 b.
5. Karimov I.A. Ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayot - pirovard maqsadimiz. – Toshkent: O‘zbekiston. T. 8. – 528 b.
6. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta‘minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligi garovi. –Toshkent: O‘zbekiston, 2016.
7. Tanqidiy tahlil, qat‘iy tartib- intizom va shasiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. –Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
8. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy Davlat Arxivi (O‘zRMDA) 1, 88 90, 93, 95, 1714, 2349-jamg‘armalar.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Devoni Arxivining Qashqadaryo viloyat filiali (O‘z.RPDA QVF) 1. 2, 10, 14, 34-jamg‘armalar.
10. Karimov I. Ona yurtimiz baxtu iqboli va buyuk kelajagi yo‘lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. – Toshkent. “O‘zbekiston”, 2015. – B.25.